

communicative intention. The question under study is devoted to the peculiarities of constatives and types of discourse, modulating the concepts and defining main characteristics of those who produces them. The creation of the text is predetermined by communicative intention of the author, which is considered to be the important component component in the scheme «addressee-intention-text-addresser-decoding». It belongs to one of the three levels that compose the structure of personality, this is the pragmatic level. It consists of aims, motives, interests, setting and intentionality. It's proved that every communicant entering the interaction in the process of discourse activity is motivated by his own intentions and makes use of wide variety of strategies according to exact pragmatic perspective of the producer. Communicative strategies have been analyzed as the planned group of theoretical movements that are directed to be recognized. It's also proved that strategy may be directed on the convincing of the partner to fulfill or not to fulfill something in order to win one's own authority, to change one's point of view, to cooperate with. Constative messages are used for transferring fragments of new items of knowledge and presents interest for the receiver. Its communicative aim is in the information given to the addressee and presenting new data. The most important thing is constatives conveying are used in the problem rendering issues.

Key words: communicative intention, strategy of constatives, perlocutionary effect, vector of intention.

Стаття надійшла до редколегії
31.03.2016 р.

УДК 811.111'27

Анастасія Кузьменко

Специфіка синтаксичної організації англомовних інфантичних віршованих текстів

Мовленнєве аранжування дитячих текстів викликає зацікавлення в багатьох науковців, хоча й досі залишається дослідженою фрагментарно синтаксична побудова англомовних інфантичних віршованих текстів (ІВТ), які висвітлюють особливості свідомості дитини дошкільного віку. Отже, мета цієї роботи – дослідження простих і складних (паратак西斯, гіпотак西斯) речень ІВТ, а завдання – визначити міру поширення речень, варіанти порушень членів речення; розглянути варіанти складних речень й особливості їх сполучникового зв'язку; установити відношення вжитку простих та складних речень в ІВТ.

У статті наведено дефініцію терміна *інфантичний віршований текст*. Проаналізовано наукові дослідження видатних науковців у галузі синтаксичної організації тексту. Співвіднесено показники використання простих і складних речень у ІВТ. Розглянуто особливості аранжування членів простого речення, варіанти його поширення та можливі порушення, серед яких – диспозиція й спрощення. Представлено специфіку складного речення ІВТ, яке може бути виражене паратак西斯ом, гіпотак西斯ом і їх конвергенцією. Надано інформацію щодо основних видів сполучникового зв'язку в складних реченнях.

Ключові слова: інфантичний віршований текст, просте речення, складне речення, паратак西斯, гіпотак西斯.

Постановка наукової проблеми та її значення. Мовленнєва організація дитячих текстів на сучасному етапі привертає увагу багатьох дослідників, однак залишається фрагментарно дослідженою синтаксична побудова англомовних інфантичних віршованих текстів (ІВТ), які розкривають «таємниці» свідомості дитини дошкільного віку, презентуючи їх у потоці мовлення.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Мовні одиниці, що перебувають у центрі уваги сучасної лінгвістики, часто досліджуються із синкретичного погляду, коли йдеться про комплексний підхід до їх вивчення. Вони видаються в номінативному й комунікативному аспектах [4; 6]. Особливу увагу сконцентровано в останній час на простих синтаксичних конструкціях та їх складових, а також на складних реченнях, їх моделюванні у використанні в різних дискурсах [9, с. 102].

Мета й завдання статті. Об'єкт цієї роботи – англомовні інфантичні віршовані тексти (віршовані тексти для дітей дошкільного віку), а її предмет – синтаксична організація речень ІВТ. **Мета статті** – дослідження простих і складних (паратак西斯, гіпотак西斯) речень ІВТ. Для цього потрібно виконати такі **завдання:** визначити міру поширення речень, варіанти порушень членів речення; розглянути варіанти складних речень та особливості їх сполучникового зв'язку; установити відношення вжитку простих та складних речень у ІВТ.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Відповідно до проведеного дослідження в англомовних ІВТ загальне використання простих і складних речень

розподілилося таким чином: прості речення складають 37 %, у той час як складні – 63 %. Синтаксична організація англомовних ІВТ відзначається перевагою вживання складних речень, кількісне застосування яких перевищує прості майже удвічі.

Специфіка використання простого речення. Засобами формування синтаксичних конструкцій у ІВТ можна визначити синтаксичні процеси експансії, компресії або пермутації простого поширеного речення як базового типу синтаксичної конструкції. У простому реченні ІВТ головними членами речення є підмет і присудок. Однак мовленню ІВТ властиві деякі синтаксичні невірні рівноваженості, серед яких – порушення та спрощення.

При порушенні порядку членів речення у ІВТ на першому місці вживаються другорядні члени – додаток й означення: *It cannot be seen, it cannot be felt, | Cannot be heard, cannot be smelt, | Lies behind stars and under hills, | And empty holes it fills* [13]. Подібне порушення дає змогу когнітивно підкреслити емоційність ДДВ, наголосити саме на предметі / явищі, що викликає захоплення, вражає.

Тенденція до синтаксичного спрощення пов'язується з еліпсом дієслова-присудка / дієслова-зв'язки складеного іменного присудка [12, с. 110]. В ІВТ існує тенденція до редукції дієслова *to be*, зазвичай, у формі третьої особи однини *is*, що пояснюється вагомністю додаткової інформації: ознаки, місця й часу події, а не значення дії.

В англомовних ІВТ простежено й процес поширення простих речень. Прості речення ІВТ можуть бути поширені додатком (*Sister Molly | Pushed a trolley* [7]), означенням (*Long legs, crooked thighs, | Little head and no eyes* [11]), обставиною часу (*Quarter to one – | Skipping is fun. | Quarter to three – | Play tag with me. | Quarter past eight – | Leap-frog is great! | Quarter past nine – | Say bye-bye!* [8]) або обставиною місця (*One, two, three, | B is for bee. One, two, | The bee is near you* [7]). Випадки ускладнення простих речень інфінітивними конструкціями та партиципацією є поодинокими.

Означення в ІВТ використовують рідше. Поп.: *Granny's goose | Wears the shoes. | The shoes are red and stout. | Who goes out? | One, two, | Out go you!* [7]; *One finger, one thumb, keep moving. | One finger, one thumb, keep moving. | One finger, one thumb, keep moving. | We'll all be merry and bright* [11]; *Xmas pudding, Xmas tree, | Xmas time is gay and free* [7]. Із наведеного матеріалу очевидно, що означення вживаються частіше після присудка, який виражений дієсловом *to be*, як складова частина іменного предиката.

Для ІВТ характерні обставина частоти, часу та місця. Обставина місця вказує переважно на власне місцезнаходження об'єкта / предмета або місце проведення дії, а не напрямок. Обставина місця загалом в ІВТ займає завершальну позицію в реченні. Обставина часу формує концептуальні відомості TIME CHANGES у свідомості ДДВ, указуючи на сезон, день тижня або години. В ІВТ презентуються часові показники в різних позиціях відносно головних членів речення – на початку або в кінці речення. Обставина частоти презентована домінантно прислівниками частоти *never, always, often*, які вжито перед змістовим дієсловом, у середині речення.

Специфіка використання складного речення. Домінантне положення складних речень спостерігаємо в синтаксичній організації ІВТ – 63 %. Складне речення в ІВТ відрізняється значною синтаксичною різноманітністю. Привілейовану позицію займає в ІВТ паратак西斯, що активізовано в пропорції 42 %, гіпотак西斯 у відношенні 31 % і їх конвергенція – 27 %, що засвідчує важливість переліку подій, проте їх хронологізація не є ваговою, а складною для свідомості ДДВ убачається конвергенція типів складних речень.

Паратак西斯 як реченнева одиниця, побудована за алгоритмом рівноправності своїх предикативних одиниць і з яких жодна не є залежною від іншої, володіє власною системою засобів вираження у вигляді сурядних союзів, які можуть обслуговувати сурядні відношення в складносурядному реченні [2, с. 198].

В ІВТ паратак西斯 являє собою зв'язок між компонентами одного складного речення завдяки сполучникам *and* (*The rain dries all the land it touches, | Wrapping the earth in a blood red shroud* [11]) і *but* (*I'm in every one's way, | But no one I stop* [11]). Використання в ІВТ саме цих сполучників свідчить про формування в уяві ДДВ дій, що відбуваються одно- або різноспрямовано, – синтаксичний паралелізм. Наявність паралельних конструкцій є однією з характеристик стилю ІВТ.

Паралелізм – зв'язок між окремими образами, мотивами тощо в продукуванні мовлення, що виражається в однаковому розміщенні схожих елементів; розташування схожих членів речення у двох або декількох суміжних реченнях [1]. Поп.: *The alligator bit me by the seat of my pants, | and he made me do the hoo-chee-coo-chee | dance* [11]; *She fell in, and I fell off, | And left nobody but the bobtail dog* [13]. У наведених ІВТ наявний синтаксичний паралелізм. Синтаксичний паралелізм устанавлює в тексті відношення особливого типу смислової еквівалентності [5, с. 32]. Важлива функція паралелізму – формування різних точок співдотику між різними сферами зображення. У синтаксичному цілому з

паралельним зв'язком у ІВТ зображено явища природи, повторювальні дії, описано події, що є паралельними одна до іншої за місцем і часом. Із низки єднальних сполучників властивим ІВТ є *and*, у той час як *as well as*, *both ... and*, *neither ... nor*, *not only ... but also* – нехарактерні для свідомості ДДВ; серед сполучників протиставлення найпродуктивніший *but*, проте *nevertheless*, *still*, *yet* не набувають великого розповсюдження в ІВТ; розділові сполучники *or*, *either ... or* активно не використовуються в ІВТ.

Паратаксис потрібно вважати показником семантичного розгортання структурного ядра висловлення, оскільки він указує на функціонування декількох смислових центрів, що займають ту ж саму граматичну позицію [10]. Складносурядне речення в загадці: *{The thunder comes before the lightning}, | {And the lightning comes before the cloud}, | {The rain dries all the land it touches}, | Wrapping the earth in a blood red shroud} [11]* нараховує три смислові центри. Цей текст презентує конвергенцію варіантів сполучення сурядних речень із використанням сполучникового (*and*) й безсполучникового («,») зв'язків. Кожна з частин складного речення поширена часовою адвербіальністю, додатком або партиципом. Накопичення подібних стилістичних і синтаксичних засобів підвищує описовість та переказує вразливість ДДВ до сприйняття оточення.

Більшість стилістичних і синтаксичних прийомів у ІВТ підпорядковані головній меті, що полягає в передачі емоційного збудження ДДВ, динамізмі вербалізації думок і мобільності сюжету зображуваного.

Гіпотаксис як підпорядкованість речень – це відкрите вираження синтаксичних відношень залежності одного елемента від іншого [3, с. 71].

Серед ІВТ, які мають сполучниковий зв'язок, у гіпотаксисі активними є сполучники *after*, *as*, *because*, *for*, *how*, *however*, *if*, *since*, *so*, *that*, *that's how*, *that's why*, *then*, *though*, *till*, *until*, *what*, *when*, *where*, *whether*, *which*, *while*, *who*.

Залежно від способу зв'язку між частинами гіпотаксису ІВТ та використання сполучників для нашої роботи релевантні три види гіпотаксису – із підрядним з'ясувальним, підрядним означальним і підрядним обставинним.

Гіпотаксис із *підрядним з'ясувальним* характеризує відношення додаткового пояснення одного з членів висловлення, що виражене складним реченням. Основні єднальні сполучники та сполучні слова цього виду гіпотаксису ІВТ – *that* та *what*, які вживаються в ІВТ рівномірно в пропорції 50 : 50. Пор.: *Last evening Cousin Peter came | To say {that he was here}... | He hung his hat upon the peg | To show {that he was here}... | He wiped his shoes upon the mat | To show {that he was here} [11]; Freezy trees made these trees' cheese freeze. | That's {what made these three free fleas sneeze} [11].* Трапляються випадки уникнення сполучникового зв'язку – редукція сполучника *that*: *This stick will tell the one we choose | To be the lord in shining shoes | To rule lands both near and far | The stick says {you will be King THAR}! [7].* Для мовлення ІВТ не характерне вживання сполучника з'ясування *who*. З'ясувальне уточнення в ІВТ головним переважно та об'єктів, а не людей.

Гіпотаксис із *підрядним ад'єктивним* застосовується в ІВТ у декількох ситуаціях: індивідуалізація об'єкта / суб'єкта, у складі зі сполучником *who*: *A Tudor {who tooted the flute} | tried to tutor two tooters to toot. | Said the two to the tutor, | «Is it harder to toot or | to tutor two tooters to toot?» [11]* – надання більш деталізуючої інформації, що підкреслює особливості саме цього об'єкта / предмета; класифікація об'єкта з низки однорідних об'єктів, укладаючи сполучник *that*: *Glittering points | {That downward thrust}, | Sparkling spears | {That never rust} [13];* безсполучникове поєднання: *The shells {she sells} are surely seashells [11];* опис об'єкта із застосуванням *that*: *Snake coiled round and round, | Snake deep below the ground, | Snake that's never had a head, | Snake that binds but not with dread [14], who: I've got a hen | {Who says, | «Cluck, cluck, | It's a golden egg, | Good luck, luck, luck!»} [7]* – *that*, *who* передають атрибутивні семантичні відношення.

Серед означальних сполучників у ІВТ найпоширеніший *that*, уживання якого становить 65 %; *who* – 23 %; малорозповсюджені сполучники *which* – 9 % та *what* – 3 %.

Гіпотаксис із *підрядним обставинним* у ІВТ представлений доволі різнопланово з використанням значної кількості конюлативних сполучників. Найпоширенішими в гіпотаксисі з-поміж усіх сполучників підрядності обставини є *if* – 33 %, *when* – 24,5 %. Сполучники *if* і *when* свідчать, що для свідомості ДДВ усі події відбуваються за певних умов, обставин, що можна пояснити заохоченнями батьків ДДВ до виконання дій, роз'ясненням ДДВ умов і правил гри тощо.

Обставини умови ІВТ з єднальним сполучником *if*: *{If a man carried my burden}, | He would break his back [13], {If I put it | in my batter}, | it will make | my batter bitter [11]*, де підрядний сполучник *if* слугує для вираження умовних семантичних відношень, мають характер імовірності виконання дії, невпевненості в

остаточному результаті. Особливість ІВТ – поєднання умовності зі спонукуванням: *{If you guess} / Say «yes». / {If you don't know} / Say «no». / If you doubt / Go out!* [8]. Подібне сполучення характерне здебільшого для рахівничок під час роз'яснення правил проведення гри.

Підрядний сполучник *when: I show my colours after the rain / {And only when the sun comes out again}* [14] – упевненість у подальшій реалізації дій за вказаних умов. Зазвичай така впевненість пояснюється попереднім досвідом у почерговості подій, які відбуваються за виконання певних обставин: *She'll be coming round the mountain / {When she comes} / She'll be coming round the mountain / {When she comes} / She'll be coming round the mountain, / She'll be coming round the mountain, / She'll be coming round the mountain / {When she comes} / She'll be driving six white horses / {When she comes} / She'll be driving six white horses / {When she comes} / She'll be driving six white horses, / She'll be driving six white horses, / She'll be driving six white horses / {When she comes} / Oh, we'll all go out to meet her / {When she comes}* [11]. Сполучник *whether* в ІВТ фігурує досить рідко (0,7 %), що можна пояснити складністю й довжиною вимови самої лексеми, що потребує активної роботи артикуляційного апарату; застосовується лише в скоромовках. Не характерний для ІВТ сполучник умови *unless*, який містить значення протиставлення / негативу.

Обставини причини / наміру дії сполучені в ІВТ за допомогою сполучника *as* – 10 %: *Moses supposes his toes are roses, / but Moses supposes erroneously. / For Moses, he knows his toes aren't roses, / {as Moses supposes his toes to be}* [11]; *because* – 1,4 %: *The king and queen can never mate / (Though hands and hearts hobnob) / Because their rooms are separate* [11] та *since* – 0,7 %: *Kings and lords and Christians raised them / Since they stand for higher powers* [14] – сполучники *because* та *since* дають змогу визначити підрядний синтаксичний зв'язок і причиново-наслідкові відношення між частинами речення, однак такий малий відсоток можна пояснити складністю у вимові.

Обставини часу в ІВТ представлено виключно зі сполучниками *then* – 5,8 %, *while* – 2,9 %, *until* – 1,4 %, *after* – 0,7 %, *till* – 0,7 %: *{Until I am measured} / I am not known, / Yet how you miss me / When I have flown* [13]; *{While these fleas flew}, freezy breeze blew. / Freezy breeze made these three trees freeze* [11]. У мовленні ІВТ наявна хронологізація подій, їх репрезентація у чіткій фактичній послідовності та континуум двох або більше дій. Обмеження дій часом є маловластивим для ІВТ. Не властиві для ІВТ є такі сполучники, як *as long as*, *as soon as*, *before*, *by the time*, *just as*, *the moment that*, *since*.

Обставини місця трапляються за використання сполучника *where* – 2,9 %: *Now we climb a grassy bank / {Where the flowers grow}; / Now we canter down again / To the road below* [11].

Обставини поступки зі сполучниками *though* – 0,7 %, *however* – 0,7 % малопоширені в ІВТ: *{Though you and I have separate rooms} / Both our bottles brim with beer* [11]; *Read my riddle ye can't, / {However much ye try}* [13]. Серед ІВТ не поширені сполучники поступки *although*, *despite*, *in spite of*, *whereas*.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Синтаксична організація англomовних ІВТ складається з простих поширених речень, паратаксису й гіпотаксису. Складні речення в ІВТ уживаються майже удвічі частіше, ніж прості.

Специфіка використання простих речень ІВТ визначається процесами експансії, компресії та пермутації. Прості речення в мовленні ІВТ можуть бути ускладнені доповненням, означенням, обставиною (часу, місця, образу дії). Синтаксична організація простого речення ІВТ характеризується редуцією дієслів, особливо *to be*. Таке положення обумовлено динамізмом і мобільністю висловлення.

Використання складних речень у ІВТ становить 63:100 та відзначається синтаксичною різноманітністю. Паратаксис – поєднання між компонентами одного складного речення в межах сурядного зв'язку. У ІВТ паратаксис поєднується завдяки сполучникам *and* – однонаправленість дій, *but* – різнонаправленість дій. У межах паратаксису формується стилістичний прийом – паралелізм. Компоненти такого речення є еквівалентними. Гіпотаксис зазначає підпорядкованість речень, синтаксичну залежність елементів складного речення. ІВТ властиві гіпотаксис із підрядним з'ясувальним, гіпотаксис із підрядним ад'єктивним і гіпотаксис із підрядним адвербіальним. Підрядне додаткове – пояснення одного з членів висловлення, що виражене складним реченням. Зв'язок головного та підрядного елементів у ІВТ може бути представлений редуцією сполучника *that*, наявністю *that* або *what*. Підрядне ад'єктивне індивідуалізує об'єкт / суб'єкт, класифікує об'єкт із ряду однорідних об'єктів, описує об'єкт, із застосуванням сполучників *that*, *who*. Підрядне адвербіальне у ІВТ змальовує обставини часу, причини, умови, образу дії, поступки. Гіпотаксис із підрядним адвербіальним поєднаний сполучниками *when*, *until*, *while*, *because*, *if*, *that is the way*, *though*, *however*.

Вивчення ІВТ у цій роботі не є вичерпним, тому перспективним убачається дослідження синтаксично-стилістичних особливостей аранжування ІВТ.

Джерела та література

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов [Электронный ресурс] / О. С. Ахманова. – 2-е изд., стер. – М. : Сов. энцикл., 1969. – 608 с. – Режим доступа : <http://www.classes.ru/grammar/174.Akhmanova/>
2. Брусенская Л. А. Словарь лингвистических терминов / Л. А. Брусенская, Г. Ф. Гаврилова, Н. В. Малычева. – Ростов-н/Д. : Феникс, 2005. – 251 с.
3. Закирова Х. Р. Гипотаксис и дистрибуция в узбекском языке / Х. Р. Закирова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов : Грамота, 2010. – № 3(7). – С. 71–74.
4. Корбозерова Н. М. Передумови для змін у мові та мовленні / Н. М. Корбозерова // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – 2003. – С. 244–250.
5. Коробейникова О. Ю. Языковая эквивалентность как фактор организации художественного текста : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 «Русский язык» / О. Ю. Коробейникова. – СПб., 1996. – 260 с.
6. Приходько А. М. Складносурядне речення в сучасній німецькій мові / А. М. Приходько. – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 292 с.
7. Читалки на английском языке [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bilingual.ru/goods/countings/>
8. Читалочки на английском языке [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://doshkolenok.kiev.ua/english-doshk/701-counting.html>
9. Тестелец Я. Г. Введение в общий синтаксис / Я. Г. Тестелец. – М. : Рос. гос. гуманит. ун-т, 2001. – С. 132–444.
10. Филимонов О. И. Скреп-фраза как средство выражения синтаксических связей между предикативными единицами в тексте : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. «Русский язык» / О. И. Филимонов. – Ставрополь, 2003. – 191 с.
11. All songs [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://www.kididdles.com/lyrics/allsongs.html>
12. Jeffres L. The Language of Twentieth-Century Poetry / L. Jeffres. – LD : The Macmillan Press, 1993. – 178 p.
13. Riddles Home [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://www.freejokes.ca/Riddle/I-Can-Sizzle-Like-Bacon.html>
14. Riddles [Elektronik resource]. – Mode of access : <http://www.rinkworks.com/brainfood/p/riddles4.shtml>

Кузьменко Анастасия. Специфика синтаксической организации англоязычных инфантических стихотворных текстов. Речевая аранжировка детских текстов вызывает интерес у многих ученых, хотя до сих пор остаётся фрагментарно исследованным синтаксическое построение англоязычных инфантических стихотворных текстов (ИСТ), освещающих особенности сознания ребенка дошкольного возраста. Таким образом, целью настоящей работы является исследование простых и сложных (паратаксис, гипотаксис) предложений ИСТ, а задачами – определить степень распространения предложений, варианты нарушений членов предложения; рассмотреть виды сложных предложений и особенности их союзной связи; установить соотношение употребления простых и сложных предложений в ИСТ.

В статье дается дефиниция термина *инфантический стихотворный текст*. Проанализированы научные исследования выдающихся ученых в области синтаксической организации текста. Соотнесены показатели использования простых и сложных предложений в ИСТ. Рассмотрены особенности аранжировки членов простого предложения, варианты его распространения и возможные нарушения, среди которых – диспозиция и упрощения. Представлена специфика сложного предложения ИСТ, которое может быть выражено паратаксисом, гипотаксисом и их конвергенцией. Указаны основные виды союзной связи сложных предложений ИСТ.

Ключевые слова: инфантический стихотворный текст, простое предложение, сложное предложение, паратаксис, гипотаксис.

Kuzmenko Anastasia. Specificity of Syntactic Organization of English Infant Poetic Texts. Speech arrangement of infant texts is the interest of many scientists, although syntactic construction of the English infant poetic texts (IPT), that highlights the peculiarities of preschool age children cognition, is still fragmentary investigated. Thus, the aim of this work is to study simple and complex (parataxis, hypotaxis) sentences of IPT. The objectives are to determine the level of extent of the sentences, variants of infringements of the sentence; to present the types of complex sentences, and especially their types of conjunction relations; to set the ratio of use of simple and complex sentences in IPT.

The article gives the definition of the term «infant poetic text». The researches of prominent scientists in the field of syntactic organization of the text are analysed. Using simple and complex / compound sentences in IPT are presented proportionally. The arrangement of simple sentence units, the extended level, possible violations, including disposition and simplicity are shown in the article. It is pointed out the specificity of an IPT complex sentence, which can be expressed in parataxis, hypotaxis and their convergence. Finally, the main types of conjunctions in complex / compound sentences of IPT are stressed.

Key words: infant poetic text, simple sentence, complex sentence, parataxis, hypotaxis.

Стаття надійшла до редколегії
12.03.2016 р.